

МЕНТОРСКИ РАД У ПРИПРЕМИ БУДУЋИХ НАСТАВНИКА ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ – МОДЕЛ КООПЕРАТИВНОГ РАДА

Александра Јоксимовић¹, Сања Филиповић²

Факултет ликовних уметности, Београд

У образовању наставника Ликовне културе последњих година посебно су изражена настојања да се пронађе облик струковно-практичне обуке која би обезбедила што шири спектар компетенција. Заступљено је мишљење да је од изузетне важности свеобухватан и координиран менторски рад у току школске праксе будућих наставника, (Burhberger, 2014). Менторски рад у професионалном образовању студената требало би да буде заснован на вези између образовних установа за студенте и школа вежбаоница. Тиме се ствара основа за систематичне и континуиране активности између професора методичке и школске праксе, студената-будућих наставника и ментора-наставника, које ћемо у раду анализирати. Важно је напоменути да појам ментора схватамо у ширем смислу и међу њих, кад је у питању школовање наставника ликовне културе, убрајамо:

- високошколске наставнике који организују праксу студената;
- наставнике у школама који раде са студентима;
- све високошколске наставнике уметничких предмета.

Оно што све ове категорије чини менторима јесте свест о томе да имају улогу у давању подршке развоју професионалног идентитета будућих наставника и њиховом интегрисању у професионалну заједницу. Они су део процеса размене и подстицаја за преиспитивање свих аспеката рада ликовног педагога – начина деловања, имплицитних теорија, односа према јавном и скривеном програму школе, релевантним научним теоријама, искуству.

Стога је развијено припремање студената за будући позив наставника као систематски планиран процес. Важно је било менторски рад у току школске праксе поставити као интегрисану компоненту професионалног образовања будућих наставника, а не као ометајућу посету школи, која узнемирава и одузима време и наставницима и студентима. Из овога произлази захтев за јасним дефинисањем менторства као облика рада са

---

¹ ванредни професор на предметима Педагогија и Школска пракса

² ванредни професор на предметима Методика ликовног васпитања и образовања и Методичка пракса

студентима, одређивањем функција и аспеката менторства на којима се заснивају стратегије за унапређивање васпитно-образовног процеса, успостављањем квалитетних односа и сарадње на релацијама међу учесницима овог процеса.

Циљ акционог истраживања које спроводимо четири школске године и чије елементе представљамо у раду јесте праћење, анализа и усавршавање активности свих учесника у процесу одвијања професионалне праксе студената у школама. Посебно се пажња обраћа на проучавање интегрисане и континуиране заједничке активности наставника и професора, као и на утицај осмишљеног и систематичног менторства на професионални развој наставника.

Теоријска основа на којој је обука студената заснована подразумева учење као циклични процес комбиновања учења, посматрања, прилагођавања, активних покушаја и теоријског уобличавања, односно комбиновање и усаглашавање теоријских знања и искуственог учења. (Сенцић и Сенцић, 1994). У овом моделу ментор и студент су ко-истраживачи.

У процес организације и реализације методичке и школске праксе на Факултету ликовних уметности укључени су у свим фазама студенти, наставници у школама и професори педагошко-методичких предмета на Факултету. Наставник-ментор преиспитује своју праксу и теоријска знања, своју имплицитну педагогију и став према професији, професори промишљају о сопственим знањима и ставовима, учећи од наставника и студената и упознајући се са актуелним школским животом и савременим потребама и изазовима васпитнообразовног рада, док студенти имају прилику да знања која су стекли употребе у реалној наставној ситуацији, учећи да ће некад бити део школске заједнице, а не само наставници ликовне културе. Сваки сегмент праксе повезује наставнике, професоре и студенте, захтевајући од њих одговарајуће компетенције, али и нудећи им прилику да уче, усавршавају се и допринесу међусобном напредовању. Фазе, односно кораци у припреми и реализацији педагошко-методичке праксе студената Факултета ликовних уметности укључују:

- Припрему студената у области теоријских знања из предмета Психологија, Педагогија и Методика ликовног васпитања о образовања, као и стицање уметничких компетенција и развој уметничког сензибилитета;
- Избор наставника/учитеља/васпитача који ће учествовати у практичној обуци студената и наставника координатора у установи према одређеним критеријумима;

- Координационе састанке професора који воде педагошко-методичку праксу, наставника и координатора праксе на којима се планирају и анализирају активности студената и наставника и проналазе начини за превазилажење недостатака уочених током једног циклуса;
- Опредељивање студената за одређену школу у којој ће хоспитовати;
- Консултативни рад професора и студената везан за задатке које студент обавља у току праксе – посматрање тока часа и других облика наставног и ваннаставног рада у школи, истраживачки задатак, планирање часа и евалуација активности, акциони план за будуће активности;
- Одлазак студената у школу, договор и планирање са наставником-ментором и реализовање задатака;
- Наставник-ментор евалуира рад студента и даје повратну информацију студенту, као и професорима на факултету;
- Студент евалуира сопствене активности, које, уз резултате истраживачког задатка и радове ученика настале на часу који је припремио и водио, и уз план будуће акције презентује осталим студентима у пленуму где се воде дискусије, размењују искуства и изводе одређени закључци;
- Формативно и сумативно оцењивање укупних активности студента, које подразумева вредновање постигнућа током процеса наставе, а у складу са задатим циљевима и исходима предмета, као и дефинисане критеријуме за евалуацију и вредновање постигнућа студента и препоруке за њихово унапређивање; сагледава се помоћу структурираних протокола за посматрање часа студента током праксе, евалуационим листама са јасно дефинисаним критеријумима, као и кроз портфолио студента.
- Заједнички рад студената, наставника и професора на припреми дидактичко-методичке изложбе са репрезентативним примерима продуката, насталих током праксе и њихово представљање широј и стручној јавности.

Резултати до којих смо дошли до сада, пратећи и мењајући процес, указују на то да укључивање наставника-ментора у планирање обуке студената, њихова партнерска сарадња са високошколском институцијом и њихово учешће у евалуацији читавог процеса

доприноси, између осталог, професионалном развоју наставника. С обзиром да наставници-ментори имају активну улогу у готово свим фазама процеса, јавља се природно њихова потреба да се додатно едукују о кључним питањима у области ликовне педагогије, дидактичко-методичких вештина, као и организационих и комуникацијских способности. Наставницима је доступна адекватна стручна литература на факултету, коју, уз консултативни рад са професорима факултета, али и искуства менторског рада, користе у циљу усавршавања праксе студената али и свог педагошког посла са ученицима. Анализе упитника и интервјуа указују и на тенденцију да се наставници-ментори, стекавши самопоуздање кад су у питању њихове педагошке и организационе вештине, онда у већој мери него раније укључују у остале школске активности, које су много шире од оних везаних искључиво за наставу ликовне културе.

Кључне речи: образовање наставника, наставник ментор, ликовна култура

ЛИТЕРАТУРА

- Burhberger, F. (2014). *Менторски рад у току школске праксе будућих наставника*, Пројекат развионица – Подршка развоју људског капитала и истраживању, Београд
- Cencič, Mi. in Cencič, M. (1994). *Praktično usposabljanje učiteljskih kandidatov*. Ljubljana: Pedagoški fakultet.
- Јоксимовић, А. и С. Филиповић (2015). *Прилог методици – Приручник за организацију методичке и школске праксе будућих наставника ликовне културе*, Београд: ФЛУ
- Maynard, T. (2000). *Learning to Teach or Learning to Manage Mentors?* Experiences of school based teacher training, *Mentoring and Tutoring*, 8(1), 17-30
- Maynard, T., & Furlong, J. (1994) *Learning to teach and models of mentoring*, in D. McIntyre, H. Hagger, & M. Wilkin (Eds.) *Mentoring: Perspectives on school-based teacher education*, London: Kogan Page, pp. 69–85

MENTORING IN ART TEACHERS EDUCATION - COOPERATIVE WORK MODEL

Aleksandra Joksimović, Sanja Filipović

Faculty of Fine Arts, Beograd

In art teachers education in recent years are particularly pronounced efforts to find a form of vocational practical training which would provide a broad range of competences. Prevails the opinion that it is very important comprehensive and coordinated mentoring during the school practice of future teachers (Burhberger, 2014). Mentorship in the professional education of students should be based on the link between educational institutions for students and schools. This creates the basis for systematic and sustained action between professors of methodical practice, students - future teachers and mentors-teachers, that will be analyzed in paper. It is important to note that we considering the concept of a mentor in the broader sense, and among them, when we speak about training future art teachers , we include:

- university teachers who organize the practice of students;
- teachers in schools working with students;
- all professors at faculty of fine arts.

What all of these categories makes mentors is the awareness that they have a role in supporting the development of the professional identity of future teachers and their integration into the professional community. They are part of the process of exchange and incentives for reviewing all aspects of the work of art teacher - mode of action, implicit theories, the treatment of public and hidden school program, relevant scientific theories and experience.

Therefore, it is developed preparing students for their future careers as teachers systematically planned process. It was important to set mentoring during the school practice as an integrated component of professional education of future teachers, and not as distracting visit to the school, which disturbs and takes time to both teachers and students. It follows a request for a clear definition of mentoring as a form of work with students, determining functions and mentoring aspects underlying the strategy for improving the educational process, establishment of good relations and cooperation in the relations among the participants of this process.

The goal of the action research conducted by four school years and whose elements present in this paper is monitoring, analysis and fostering activities of all participants in the unfolding process of the professional practice of students in schools. Special attention is paid to the study of integrated and continuous common activities of teachers and professors, as well as the influence of conceived and systematic mentoring to teachers' professional development.

The theoretical basis on which the training of students is based includes learning as a cyclical process of combining learning, observing, adapting, then, active attempts and theoretical shaping or combining and harmonizing the theoretical knowledge and experiential learning. (Cencič and Cencič, 1994). In this model, mentor and student are co-researchers.

In the process of organization and realization of methodical and teaching practice at the Faculty of Fine Arts in all stages are involved students, school teachers and professors of the pedagogical and methodological courses at the Faculty. Mentor-teachers revises its practices and theoretical knowledge, their implicit pedagogy and attitude towards their profession, faculty professors reflect upon their own knowledge and attitudes, learning from teachers and students and familiarizing themselves with the current academic life and contemporary needs and challenges of the process of education, while students have the opportunity to use the knowledge that they have gained in a real teaching situation, becoming aware that they will be part of the school community, not just visual arts teachers. Each segment of practice connects teachers, professors and students, requiring from them appropriate competencies, but also offering them the opportunity to learn, improve and contribute to mutual progress. The phases or steps in the preparation and implementation of the pedagogical and methodological practice of students of the Faculty of Fine Arts includes:

- The preparation of students in the field of theoretical knowledge within courses of Psychology, Pedagogy and Methodology of art education, and the acquisition of artistic competence and development of artistic sensibility;
- Selection of teachers / educators who will participate in the practical training of students and teacher-coordinator of the institution according to certain criteria;
- Coordination meetings of professors who lead the pedagogical and methodological practices, teacher and coordinator of practice with purpose to plan and analyze the activities of students and teachers and find ways to overcome flaws during one cycle;

- Allocation of students in a particular school;
- Consultative work of professors and students about tasks student performing during practice - observing classes and other forms of teaching and non-teaching school work, research task, lesson planning and evaluation of activities, an action plan for future activities;
- Students are going to school, making arrangement and planning with the teacher-mentor and realize tasks;
- The teacher-mentor will evaluate the student's performance and provides feedback information to the student, and faculty professors;
- The student evaluates its own activities, which, along with the results of the research assignment and students works created in class prepared and led, and with a future action plan presented to the other students in the plenary discussion, exchange experiences and carry out certain conclusions;
- Formative and summative evaluation of the total student activity, which involves evaluating the achievements during the learning process, in line with the set purposes and outcomes, and defined criteria for the evaluation and validation of student achievements and recommendations for improvement; is viewed using structured check-lists for observing student during practice, evaluation lists with clearly defined criteria, as well as through a portfolio of the student;
- Working together students, teachers and professors to prepare the didactic-methodical exhibition with representative examples of products, created during the practices and presenting them to the general and professional public.

The results that we have come so far, monitoring and changing the process, indicate that the involvement of teachers-mentors in planning the training of students, their partnership and cooperation with higher education institutions and their participation in the evaluation of the whole process contributes to, among other things, professional development of teachers. Since teachers-mentors play an active role in almost all phases of the process, occurs naturally their need to further educate about the key issues in the field of art pedagogy, teaching methodology skills and coordination and communication skills. Teachers have access to adequate professional literature at art faculty, which, in addition to consulting work with university professors, as well

as experience mentoring, used in order to improve students' practice as well as their pedagogical work with students. Analysis of questionnaires and interviews indicate the tendency of teachers-mentors, gaining self-confidence when it comes to their pedagogical and organizational skills, to involve a greater extent than previously in other school activities, which are much broader than those related exclusively in arts teaching .

Keywords: teacher education, teacher mentor, arts

Bibliography

- Burhberger, F. (2014). Mentorski rad u toku školske prakse budućih nastavnika, Projekat razvionica – Podrška razvoju ljudskog kapitala i istraživanju, Beograd
- Cencič, Mi. in Cencič, M. (1994). Praktično usposabljanje učiteljskih kandidatov. Ljubljana: Pedagoški fakultet.
- Joksimović, A. i S. Filipović (2015). Prilog metodici – Priručnik za organizaciju metodičke i školske prakse budućih nastavnika likovne kulture, Beograd: FLU
- Maynard, T. (2000). Learning to Teach or Learning to Manage Mentors? Experiences of school based teacher training, Mentoring and Tutoring, 8(1), 17-30
- Maynard, T., & Furlong, J. (1994) Learning to teach and models of mentoring, in D. McIntyre, H. Hagger, & M. Wilkin (Eds.) Mentoring: Perspectives on school-based teacher education, London: Kogan Page, pp. 69–85